

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

***ΠΡΟΣΟΧΗ: 1)Να απαντήσετε σε τρεις ερωτήσεις της Ομάδας Α΄ και σε δύο της Ομάδας Β΄ (ξεκινήστε από τις ερωτήσεις που γνωρίζετε καλύτερα)!

2)Να μεταφέρετε όλες τις απαντήσεις στην κόλλα (οτιδήποτε γράψετε πάνω στη φωτοτυπία δεν συνυπολογίζεται στη βαθμολογία)

3)Κάθε ερώτηση μοριοδοτείται με 4 μονάδες

ΟΜΑΔΑ Α΄

Ερ.Α1) Να δώσετε με συντομία τους ορισμούς των παρακάτω όρων: (α)στιχάρια, (β)γαζήδες , (γ)Αγία Σοφία, (δ)πάροικοι, (ε)Επαρχικόν Βιβλίων .

Ερ.Α2) (α)Για ποιους λόγους ο Κωνσταντίνος Α΄ μετέφερε την πρωτεύουσα του ρωμαϊκού κράτους στην περιοχή του αρχαίου Βυζαντίου;

(β)Ποιες κινήσεις του Κωνσταντίνου Α΄ αποδεικνύουν ότι ευνοούσε τους Χριστιανούς; Ο ίδιος γιατί δεν εξέφραζε ανοιχτά την χριστιανική του πίστη;

Ερ. Α3) (α)Τι ήταν η Αναγέννηση και πού εμφανίστηκε αρχικά;

(β)Ποιο ήταν το πρότυπο ανθρώπου την περίοδο της Αναγέννησης;

Ερ.Α4) (α)Ποιοι ήταν οι παράγοντες που οδήγησαν στις σταυροφορίες και ποιος ήταν ο αρχικός σκοπός τους;

(β) Ποια ήταν η τύχη της Κύπρου κατά την τρίτη σταυροφορία;

Ερ.Α5) Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις ως σωστές (Σ) ή λανθασμένες (Λ). Όσες χαρακτηρίσετε λανθασμένες να τις επαναδιατυπώσετε, γράφοντας τη σωστή απάντηση.

- (α) Μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1453 οι Βούλγαροι πίστεψαν ότι είναι οι μοναδικοί γνήσιοι κληρονόμοι του Βυζαντίου και ότι η Σόφια είναι η «Τρίτη Ρώμη».
- (β) Η εξωτερική πολιτική του Ιουστινιανού ήταν πάνω από τις δυνατότητες του κράτους
- (γ) Στη σύνοδο Φερράρας-Φλωρεντίας οι βυζαντινοί συμφώνησαν την υποταγή της Ορθοδοξίας στη Ρωμαϊκή Εκκλησία
- (δ) Οι σκλαβηνίες ήταν αυτόνομες βουλγαρικές κοινότητες, ανάμεσα στους Έλληνες
- (ε) Οι γιατροί στο Βυζάντιο δούλευαν μόνο σε δημόσια νοσοκομεία.
- (στ) Η εκκλησιαστική μουσική είναι φωνητική και πολυφωνική
- (ζ) Η πρώτη σταυροφορία είχε κυρίως θρησκευτικό χαρακτήρα.
- (η) Η γλυπτική στο Βυζάντιο αναπτύχθηκε περισσότερο σε σχέση με τη ζωγραφική.

ΟΜΑΔΑ Β'

Ερ.Β1. α) Ποια από τα παρακάτω κείμενα απηχούν εικονομαχικές αντιλήψεις και ποια εικονολατρικές;

β) Με βάση τα κείμενα αυτά και τις ιστορικές σας γνώσεις να καταγράψετε τα επιχειρήματα των εικονομάχων και των εικονολατρών.

1. «Οι εικόνες αναπληρώνουν τα είδωλα και άρα αυτοί που τις προσκυνούν είναι ειδωλολάτρες. Όμως δεν πρέπει να προσκυνούμε κατασκευάσματα των ανθρώπινων χεριών και κάθε είδους ομοίωμα. Πληροφόρησέ με ποιος μας άφησε ως κληρονομιά αυτήν την παράδοση, δηλαδή να σεβόμαστε και να προσκυνούμε κατασκευάσματα χεριών κι εγώ θα συμφωνήσω ότι είναι νόμος του Θεού». *(Επιστολή του Λέοντος Γ' στον Πάπα Γρηγόριο Β).*
2. «Προσκυνώ και σέβομαι το Σταυρό και τη λόγχη, τον κάλαμο και το σπόγγο, με τα οποία οι θεοκτόνοι Ιουδαίοι βασάνισαν και ύβρισαν και τέλος σκότωσαν τον Κύριό μου, γιατί όλα αυτά στάθηκαν όργανο του έργου της σωτηρίας των ανθρώπων. Πώς λοιπόν να μην προσκυνήσω και τις εικόνες που κατασκευάζουν οι πιστοί με αγαθή προαίρεση και με σκοπό τη δοξολογία και την ανάμνηση των παθημάτων του Χριστού; Ότι δεν προσκυνώ την ύλη είναι φανερό. Διότι, αν καταστραφεί το σχήμα ενός σταυρού που είναι κατασκευασμένος από ξύλο, το ρίχνω στη φωτιά να καεί. Το ίδιο συμβαίνει και με το ξύλο των εικονισμάτων όταν καταστραφεί». *(Ιωάννης Δαμασκηνός, «Περί εικόνων»).*
3. «Εμείς δεν προσκυνούμε τις εικόνες, αυτές καθαυτές, πολύ δε περισσότερο την ύλη των εικόνων, αλλά προσκυνούμε τον εικονιζόμενο, και δια των εικόνων, μεταβαίνει ο σεβασμός και η λατρεία στον αληθινό Θεό». *(Θεόδωρος Στουδίτης).*
4. «Γιατί οι Χριστιανοί παθαίνουν ήττες από τους εθνικούς; Επειδή λατρεύονται οι εικόνες [...]! Γι' αυτό σκοπεύω να τις καταστρέψω. [...] Οι αυτοκράτορες που δέχτηκαν και λάτρεψαν τις εικόνες πέθαναν στην εξορία ή στη μάχη. Αυτοί όμως που δεν τις λάτρεψαν πέθαναν στο κρεβάτι τους και τάφηκαν με τιμές στους αυτοκρατορικούς τάφους κοντά στο ναό των Αγ. Αποστόλων. Εγώ επιθυμώ να μιμηθώ τη δεύτερη κατηγορία και να τις καταστρέψω, για να μακροημερεύσω και εγώ και ο γιος μου και η δυναστεία μας να βασιλεύσει ως την 4η και 5η γενιά» *(Απόψεις Λέοντος Ε).*

Ερ.Β2) Με βάση τα παραθέματα που ακολουθούν και τις ιστορικές σας γνώσεις να απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα:

α) Ποια ήταν η συμπεριφορά των Ευρωπαίων κατακτητών στους ιθαγενείς;

β) Ποιες ήταν γενικότερα οι αρνητικές συνέπειες των ανακαλύψεων;

ΚΕΙΜΕΝΟ 1: Ενώ οι Ινδιάνοι είχαν φιλικά αισθήματα, οι Ευρωπαίοι εισέβαλαν στις περιοχές της Αμερικής σαν πεινασμένοι λύκοι. Οι λόγοι για τους οποίους σκοτώθηκαν τόσο πολλοί ιθαγενείς είναι οι εξής: Πρώτο, γιατί οι Ευρωπαίοι που έφτασαν εδώ, είχαν την πεποίθηση ότι, επειδή οι ντόπιοι δεν πίστευαν στη χριστιανική θρησκεία, νομιμοποιούνταν να τους σκοτώνουν ή να τους αιχμαλωτίζουν... Δεύτερο, οι ιθαγενείς αυτοί ήταν οι πιο ήσυχοι και οι πιο ειρηνικοί άνθρωποι του κόσμου, εντελώς άοπλοι. Τρίτο, πρέπει να σημειωθεί ότι η πλειονότητα αυτών που έχουν έρθει από την Ισπανία είναι ληστές, αποβράσματα της κοινωνίας, συμφοροφόροι.

[Από τη Σύνομη Αναφορά για την καταστροφή των Δυτικών Ινδιών, 1552, του Επισκόπου Βαρθολομαίου Λας Κάζας (Las Casas)]

ΚΕΙΜΕΝΟ 2: Μετά τις Ανακαλύψεις τίποτε δεν ήταν, πλέον, ίδιο στον κόσμο. Πρώτα απ' όλα ο ορίζοντας άρχισε να μεγαλώνει. Οι Ανακαλύψεις έφεραν σε στενότερη επαφή την Ευρώπη με την Ασία, γνώρισαν την Αμερική στην υπόλοιπη ανθρωπότητα και έβαλαν τα θεμέλια για τη δημιουργία ενός ενιαίου κόσμου.

Το πρώτο φαινόμενο παγκόσμιων διαστάσεων ήταν η αποικιοκρατία. Τα ευρωπαϊκά κράτη που είχαν πρωτοστατήσει στις Ανακαλύψεις, η Πορτογαλία και η Ισπανία, μετέτρεψαν τα περισσότερα από τα εδάφη που κατέλαβαν σε αποικίες, τα ενσωμάτωσαν στις μητροπόλεις και δημιούργησαν αποικιακές αυτοκρατορίες.

Ταυτοχρόνως, τέθηκαν οι βάσεις για τη συμμετοχή και άλλων ισχυρών ευρωπαϊκών κρατών στο αποικιακό παιχνίδι. Έτσι, το δεύτερο νέο στοιχείο ήταν η οργάνωση του κόσμου με κέντρο την Ευρώπη. Στους αιώνες που ακολούθησαν η Ευρώπη απορρόφησε ένα μεγάλο μέρος του παγκόσμιου πλούτου, διέδωσε τη θρησκεία της και επέβαλλε τον πολιτισμό της [...]

[www.users.sch.gr]

Ερ. Β3) Συνδυάζοντας τα στοιχεία του παραθέματος που ακολουθεί με τις ιστορικές σας γνώσεις να παρουσιάσετε το εκπαιδευτικό σύστημα στο Βυζάντιο και να το συγκρίνετε με το σύστημα που ισχύει σήμερα στην Ελλάδα.

Το βυζαντινό εκπαιδευτικό σύστημα κληρονόμησε, όπως είναι φυσικό, την ελληνιστική παράδοση. Βασικός άξονας της εγκύκλιας παιδείας ήταν στο Βυζάντιο, όπως και στην ελληνιστική εποχή, οι δύο κύκλοι σπουδών, ο πρώτος με δάσκαλο το γραμματιστή (για παιδιά από ηλικία 7 ετών) και ο δεύτερος με το γραμματικό ή μαΐστορα (για παιδιά από ηλικία 12 ή 14 ετών). Ο γραμματιστής δεν διέθετε κατά κανόνα τυπικά προσόντα και κατείχε μια αρκετά χαμηλή κοινωνική θέση, κάτι σαν τεχνίτης. Το ακροατήριο στα σχολεία αποτελείται αποκλειστικά από αγόρια. Για τα κορίτσια προβλέπεται, σύμφωνα με διάσπαρτες πληροφορίες, η χειροτεχνία και η γνώση των Ιερών Γραφών. Το βυζαντινό σχολείο παρέμεινε, κατά κύριο λόγο, ίδρυμα τους ενός προσώπου, δηλαδή του εκάστοτε διδάσκοντα. Όσα από τα παιδιά της ανώτερης ή μέσης κοινωνικής τάξης δεν πήγαιναν στο ιδιωτικό σχολείο και δεν διδάσκονταν από τους ίδιους τους γονείς, παρέμεναν για κάποια χρόνια σε μοναστήρι, όπου διδάσκονταν «ιερά βιβλία» και αποστήθιζαν το Ψαλτήρι.

Το βασικό εκπαιδευτικό ίδρυμα που δίνει την «εγκύκλιο εκπαίδευσιν» ονομάζεται σχολείον, μουσείον, ακροατήριον ή διδασκαλείον. Τα παιδιά κάθονται, σύμφωνα με περιγραφές σε θρανία ή στο πάτωμα ή στέκονται όρθια και κρατούν στα χέρια αντίγραφο του κειμένου που θα μελετήσουν. Στη Βηρυτό τα σχολεία λειτουργούσαν κατά τον 5ο αιώνα τα απογεύματα, ενώ στην Αντιόχεια μόνο τα πρωινά. Σε μερικά επαρχιακά σχολεία η διδασκαλία ήταν ολοήμερη, με ένα διάλειμμα για μεσημεριανό φαγητό. Τα παιδιά που βρίσκονταν σε τιμωρία έμεναν νηστικά[...].

[Στ.Γ. Φραγκόπουλος, «Η εκπαίδευση στο Βυζάντιο»]

Ερ.Β4) Αφού παρατηρήσετε προσεκτικά τις παρακάτω εικόνες να απαντήσετε στις εξής ερωτήσεις:

α)Ποιο είναι το βασικό χαρακτηριστικό της ισλαμικής τέχνης;

β)Ποια είναι τα πιο συχνά μοτίβα των μωσαϊκών της ισλαμικής θρησκείας; Σε ποιες εικόνες τα εντοπίζετε;

γ)Από πού επηρεάστηκε αρχικά η ισλαμική τέχνη; Ποια από τις παρακάτω εικόνες θα μπορούσε να αποτελεί μαρτυρία αυτής της επιρροής;

Εικ.1

Εικ.2

Εικ.3

Εικ.4

Εικ.5: Το Μέγα Τέμενος των Ομεϋαδών, Δαμασκός - Συρία.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ